

ingediend op **1314** (2021-2022) – Nr. 1
2 juni 2022 (2021-2022)

Voorstel van resolutie

van Staf Aerts, Meyrem Almaci, Johan Danen, Stijn Bex,
Mieke Schauvliege en Jeremie Vaneeckhout

over een efficiëntere controle op dualusegoederen

TOELICHTING

In februari 2019 zijn drie Vlaamse bedrijven veroordeeld voor het doelbewust illegaal uitvoeren van chemicaliën naar Syrië. Die uitvoer was illegaal omdat naar aanleiding van de verschillende mensenrechtenschendingen er met de Europese verordening 36/2012¹ sinds 2012 een verbod geldt op de export van chemicaliën naar Syrië. In november 2020 verbrak het Hof van Cassatie² de veroordeling omdat de Belgische wetgeving lacunes bevat. Tot op vandaag werden de bedrijven niet gestraft omdat het juridische kluwen van doorverwijzingen in de regelgeving problematisch is.

Naar aanleiding van deze case heeft het Vlaams Vredesinstituut (VVI) op 15 februari 2022 een rapport en een advies opgesteld over de controle op de handel in biologische en chemische dualusegoederen vanuit Vlaanderen.³

Aangezien België in de EU (Europese Unie) de tweede grootste exporteur is van chemische producten, is het belangrijk om een sluitende en efficiënte controle op dualusegoederen uit te oefenen.

Het controlesysteem op dualusegoederen en conventionele wapens is verschillend omdat het bij dualusegoederen, zoals de naam het zegt, om goederen voor tweeterlei gebruik gaat: ze kunnen zowel voor civiele toepassingen als voor militaire toepassingen worden gebruikt. Vaak zijn ze weliswaar bedoeld voor civiel gebruik, maar er moet steeds op gelet worden dat ze niet ook voor militaire toepassingen gebruikt kunnen worden.

Hoewel de controle op de handel in dualusegoederen geregeld wordt op Europees niveau via verordening 2021/821⁴, zijn ook de gewesten daarvoor verantwoordelijk.

De gewesten en de federale overheid moeten een goede samenwerking op poten zetten. De gewesten zijn immers sinds 2003 bevoegd voor de aflevering van vergunningen voor de uitvoer van dualusegoederen, terwijl de douane bevoegd is voor de vervolging en bestraffing van inbreuken op de vergunningsplicht. Die constellatie zorgt ervoor dat de Vlaamse vergunningsautoriteit (de dienst Controle Strategische Goederen of dCSG) geen eigen sanctiemogelijkheid heeft.

De dCSG wijst in het VVI-rapport Vlaanderen en nucleaire non-proliferatie – Uitdagingen voor nucleaire dualuse-exportcontrole op het belang van een formeel afsprakenkader tussen de Vlaamse en federale diensten enerzijds, en de geest van de Belgische samenwerking anderzijds. Er zijn wel praktische afspraken tussen de niveaus en er is informatie-uitwisseling, maar zonder dat formele kader blijft de samenwerking sterk afhankelijk van de betrokken personen in de verschillende diensten. Ook in crisissituaties is een duidelijk afsprakenkader van belang, zodat alle betrokken partners handelen volgens hun verantwoordelijkheden. Het volgende citaat van de dCSG uit het VVI-rapport vat de situatie goed samen: "Op dit moment loopt de samenwerking in de praktijk vlot, maar het blijft zeer sterk afhankelijk van de betrokken personen, terwijl het voorheen meer antagonistisch verliep. (...) Een samenwerkingsakkoord zou kunnen helpen om de bestaande praktijk te formaliseren. Dit zou een garantie zijn, mochten de relaties in de toekomst opnieuw wat moeilijker lopen." (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1883/1). Dat geldt voor de samenwerking tussen de (Vlaamse) dCSG en de (federale) Commissie van Advies voor de niet-verspreiding van kernwapens (CANVEK), maar zal ook opgaan

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1562067885640&uri=CELEX:02012R0036-20190304>.

² Cass. 10 november 2020, AR P.20.0759.N.

³ https://vlaamsvredesinstituut.eu/wp-content/uploads/2022/02/Advies_biochemische-dual-use_def.pdf.

⁴ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/ALL/?uri=uriserv:OJ.L_.2021.206.01.0001.01.NLD.

voor de samenwerking tussen de (Vlaamse) dCSG en de (federale) douane omdat er evenmin een formeel afsprakenkader bestaat tussen die twee diensten. Nieuw is de problematiek niet. In de beleidsnota Buitenlands Beleid en Ontwikkelingssamenwerking 2019-2024 (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 122/1) van minister-president Jan Jambon staat een passage over de samenwerking met de douane: "Degelijke samenwerking met de douane krijgt daarbij bijzondere aandacht aangezien dit de prioritaire partner is in het toezicht- en handhavingsbeleid voor exportcontrole. Bij dit alles wordt rekening gehouden met het algemeen kader voor bestuurlijke handhaving dat overheidsbreed wordt uitgewerkt. Tot slot zal ik de mogelijkheid onderzoeken tot het voorzien van toezicht- en handhavingsmaatregelen in het kader van de controle op goederen voor tweëerlei gebruik op Vlaams niveau."

Met dit voorstel van resolutie willen de indieners de Vlaamse Regering ertoe aanzetten om vooruitgang te boeken rond deze beleidsdoelstelling. Recent, op 15 maart 2022, heeft Staf Aerts de minister-president opnieuw bevraagd over de thematiek (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2021-22, nr. 2145). In zijn antwoord gaf de minister-president het volgende aan: "Zoals het Vlaams Vredesinstituut adviseert, is een goede samenwerking met federale overheidsdiensten inderdaad essentieel voor de optimale werking van de dienst Controle Strategische Goederen. De betrokken diensten stemmen dan ook regelmatig onderling af. Momenteel gebeurt dat intensief rond de Ruslandsancties."

De indieners van dit voorstel van resolutie juichen dat antwoord toe. Het toont aan dat een efficiënt beleid mogelijk is, maar dat het nog te zeer afhankelijk is van de context en de politieke wil, die al dan niet aanwezig is.

De samenwerking tussen de verschillende niveaus wordt geregeld in het samenwerkingsakkoord van 17 juli 2007 tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met betrekking tot de invoer, uitvoer en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en de daaraan verbonden technologie alsook van producten en technologieën voor dubbel gebruik.⁵ Dat samenwerkingsakkoord regelt de invoer, uitvoer en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en de daaraan verbonden technologie, alsook van producten en technologieën voor dubbel gebruik. Artikel 4 en 5 van dat samenwerkingsakkoord zijn erg belangrijk in die context:

"Artikel 4. Het federale contactpunt bezorgt eenmaal per semester of op specifiek verzoek van één van de gewestelijke contactpunten de meest recente versie van de landenanalyses die door de FOD Buitenlandse Zaken worden opgemaakt (de "landenfiches") aan de gewestelijke contactpunten.

Deze documenten, die indien nodig minstens eenmaal per semester worden geactualiseerd, bevatten indien verantwoord een specifiek hoofdstuk over de mensenrechtensituatie in het land.

De Gewesten maken, in samenspraak met de FOD Buitenlandse Zaken, een lijst op van landen waarover het federale contactpunt semestrieel een beschrijving van de mensenrechtensituatie zal overmaken aan de gewestelijke contactpunten.

Artikel 5. Bijkomend maken de Gewesten, in samenspraak met de FOD Buitenlandse Zaken, een lijst op van landen waarover actiever informatie zal worden uitgewisseld.

⁵ <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.aspx?id=1016423&datum=&geannoteerd=false&print=false>.

Alle nieuwe informatie met betrekking tot deze landen en relevant voor de uitoefening van hun bevoegdheid, zal onmiddellijk door het federale contactpunt aan de gewestelijke contactpunten worden overgemaakt.

De betrokken lijst zal eenmaal per semester geactualiseerd worden.

De Gewesten stellen het federale contactpunt op de hoogte indien zij een aanvraag ontvangen voor een van de in de lijst opgenomen landen, voor zover de aanvraag voldoet aan de in de lijst opgenomen criteria.

In dit geval maakt het federale contactpunt binnen de vijf werkdagen na ontvangst alle nuttige informatie over.”.

De gewesten kunnen op basis van beide artikelen in samenspraak met de FOD Buitenlandse Zaken (FOD: federale overheidsdienst) landenlijsten opmaken. Aan de hand van die landenlijsten wordt er gecommuniceerd over mensenrechtensituaties en wordt proactief informatie gedeeld over landen op die lijst.

Maar uit een schriftelijke vraag van Tine Soens (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. 321) blijkt dat artikel 5 tot op heden nog nooit uitwerking heeft gehad. Via dat artikel kan een formele landenlijst worden opgemaakt waarover proactief gecommuniceerd wordt tussen de verschillende contactpunten. Voormalig minister-president Geert Bourgeois gaf aan dat dit alleen ad hoc gebeurde, als dat van belang was in het licht van verwickelingen in een relevant land.

De indieners van dit voorstel van resolutie vragen aan de Vlaamse Regering om:

- 1° het samenwerkingsakkoord van 17 juli 2007 aan te passen zodat alle betrokken overheidsdiensten erin opgenomen zijn;
- 2° op interfederaal niveau samen met andere betrokken overheidsdiensten en overheidsniveaus, meer bepaald de FOD Economie en de FOD Financiën, te komen tot een identificatie van de bestaande juridische lacunes in de sanctiëring van inbreuken op de diverse instrumenten voor exportcontrole;
- 3° een decretaal kader te ontwerpen vanuit Vlaanderen, zodat de dCSG administratieve sanctiemogelijkheden krijgt;
- 4° formele afspraken tussen de douane en de dCSG te maken;
- 5° artikel 4 en 5 van het samenwerkingsakkoord van 17 juli 2007 uit te voeren, waarbij er proactief wordt gecommuniceerd tussen de contactpunten over mensenrechten en relevante informatie wordt uitgewisseld over landen die zijn opgenomen op een formele landenlijst.

Staf AERTS
Meyrem ALMACI
Johan DANEN
Stijn BEX
Mieke SCHAUVLIEGE
Jeremie VANEECKHOUT

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° het advies van het Vlaams Vredesinstituut over de controle op de handel in biologische en chemische dualusegoederen vanuit Vlaanderen;
 - 2° het rapport van het Vlaams Vredesinstituut Chemische en biologische dual-use-handel en -industrie in Vlaanderen: aard, omvang en uitdagingen;
 - 3° de beleidsnota Buitenlands Beleid en Ontwikkelingssamenwerking 2019-2024 (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 122/1), waarin staat dat Vlaanderen verder inzet op een goede coördinatie en samenwerking met de federale ordehandhavingsinstanties, met het oog op een coherent toezicht- en handhavingsbeleid. Een degelijke samenwerking met de douane krijgt daarbij bijzondere aandacht, aangezien de douane de prioritaire partner is in het toezicht- en handhavingsbeleid voor exportcontrole;
 - 4° verordening (EU) 2021/821 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2021 tot instelling van een Unieregeling voor controle op de uitvoer, de tussenhandel, de technische bijstand, de doorvoer en de overbrenging van producten voor tweërlei gebruik;
 - 5° de schriftelijke vraag die Tine Soens op 23 mei 2017 aan minister-president Geert Bourgeois stelde over wapenhandel en de samenwerking met de federale overheid, waarbij in het antwoord wordt vermeld dat er voor de praktische toepassing van artikel 5 van het samenwerkingsakkoord van 17 juli 2007 nooit is overgegaan tot de opstelling van een formele landenlijst (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. 321);
 - 6° artikel 4 en 5 van het samenwerkingsakkoord van 17 juli 2007 tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met betrekking tot de invoer, uitvoer en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en de daaraan verbonden technologie alsook van producten en technologieën voor dubbel gebruik;
- overwegende dat:
 - 1° Vlaanderen een vredesregio is;
 - 2° alle embargo's gerespecteerd moeten worden;
 - 3° de samenwerkingsakkoorden instrumenten zijn voor een sterkere exportcontrole, maar ze nog niet uitgewerkt werden;
 - 4° een betere samenwerking tussen de dienst Controle Strategische Goederen (dCSG) en de douane noodzakelijk is om een efficiëntere en striktere exportcontrole uit te voeren;
 - 5° de gewesten en de federale overheidsdienst proactief in plaats van ad hoc moeten samenwerken;
 - 6° de dCSG als vergunningsautoriteit ook sanctiemogelijkheden moet krijgen;
 - 7° lacunes in de wetgeving moeten worden opgelost;
 - 8° er een efficiënte en effectieve controle op dualusegoederen nodig is, zodat dualusegoederen in de toekomst geen sanctieregimes meer bereiken;
- vraagt aan de Vlaamse Regering om:
 - 1° het samenwerkingsakkoord van 17 juli 2007 aan te passen, zodat alle betrokken overheidsdiensten erin opgenomen zijn;
 - 2° op interfederaal niveau samen met andere betrokken overheidsdiensten en overheidsniveaus, meer bepaald de FOD Economie en de FOD Financiën, te komen tot een identificatie van de bestaande juridische lacunes in de sanctionering van inbreuken op de diverse instrumenten voor exportcontrole;
 - 3° een dualusedecreet te ontwerpen waarin een eigen Vlaamse handhavingscapaciteit met administratieve sanctiemogelijkheid wordt uitgebouwd;

-
- 4° een formeel afsprakenkader te ontwerpen tussen de douane en de dCSG;
- 5° artikel 4 en 5 van het samenwerkingsakkoord van 17 juli 2007 uit te voeren, waarbij het Vlaamse contactpunt en de andere contactpunten proactief met elkaar communiceren over mensenrechten en relevante informatie over landen die op een formele landenlijst staan, met elkaar delen.

Staf AERTS
Meyrem ALMACI
Johan DANEN
Stijn BEX
Mieke SCHAUVLIEGE
Jeremie VANEECKHOUT